

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ประวัติและความเป็นมาของคหกรรมศาสตร์

คำว่า "คหกรรมศาสตร์"¹ นี้ ใ้่นำมาใช้ในวงการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบันนี้ โดยคณะกรรมการอันมีผู้แทนจากกระทรวง ทบวง กรม และองค์การผู้เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น กระทรวงเกษตร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ร่วมกันจัดสัมมนาเป็นครั้งแรก เมื่อเดือนมิถุนายน 2502 คณะกรรมการได้ขอให้พระยาอนุমানราชชนผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทย เป็นผู้คิดหาคำที่เหมาะสมและมีความหมายใกล้เคียงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Home Economics ดังนั้น การจัดสัมมนาในครั้งนั้นจึงใช้ชื่อที่นำตั้งว่า การจัดสัมมนา คหกรรมศาสตร์ แห่งชาติ ครั้งที่ 1 และคำนี้ใ้่นำมาใช้แทนชื่อวิชาการข้างเดิม ซึ่งมีความหมายแคบกว่าในปัจจุบัน เพราะสาขาวิชาดังกล่าวได้เพิ่มวิชาการทางวิทยาศาสตร์ และ เทคนิคทางวิชาชีพสูงขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าของสังคมในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการกำหนดนโยบายคหกรรมศาสตร์ ได้เสนอคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ทางการศึกษา ให้รับรองใช้คำ "คหกรรมศาสตร์" แทนคำอื่น ๆ ซึ่งมีความหมายเดียวกัน และใช้เป็นศัพท์ทางการศึกษาได้

¹พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข, "เรื่องชื่อคหกรรมศาสตร์," วารสารคห เศรษฐศาสตร์

ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์¹

ในสมัยก่อน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยยังใช้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้สตรีได้รับการศึกษาทางแม่บ้าน แม่เรือน เย็บปักถักร้อย ตามวังเจ้านายและบ้านขุนนางผู้ใหญ่ ครั้นมาถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลชั้นสูงก็เปลี่ยนไป ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรหลานผู้อื่นได้เช่นเคย อีกประการหนึ่ง โรงเรียนสำหรับสตรีก็ค่อย ๆ มีมากขึ้น บิดามารดานิยมส่งบุตรหญิงของตน เข้าโรงเรียน เพื่อได้ศึกษาวิชาหนังสือมากขึ้น ดังนั้น เรื่องอาหารการกิน เรื่องเย็บปักถักร้อย หรือ เรื่องการฝีมือต่าง ๆ จึงได้รับการเอาใจใส่จากสตรีน้อยลงแต่มาเริ่มได้รับการปรับปรุงเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2477

พ.ศ. 2474 ได้จัดตั้งโรงเรียนสตรีบ้านทวายขึ้น ตั้งอยู่ที่วัดคอนทวาย สอนวิชาการฝีมือ และการบ้านการเรือนให้สตรี โดยมุ่งหมายให้ใช้วิชานี้เป็นประโยชน์แก่การครองเรือน

พ.ศ. 2476 ได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนวิสามนัญการช่าง มีแผนกวิชาการช่างสตรีเพิ่มขึ้น ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมวิสามนัญการช่างสตรี

พ.ศ. 2477 เปิดโรงเรียนการเรือนพระนครขึ้น โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในสมัยนั้นกล่าวว่า "การศึกษาของสตรีนั้นน่าจะยังไม่สู้ตรงกับความประสงค์ที่เราต้องการนัก เพราะสตรีของเราเวลานี้ เรียน เย็บปักถักร้อยมากขึ้น สตรีนั้นธรรมชาติย่อมสร้างมาสำหรับอยู่กับบ้านกับเรือน หรือช่วยสุภาพบุรุษแบ่งเบาภาระงานทางบ้านสำหรับเป็นภริยา และสำหรับเป็นมารดาของชาติ ส่วนวิชาที่เรียนมามากมายจากโรงเรียนนั้น เมื่อแต่งงานแล้วมักจะทอดทิ้งไม่มีโอกาสได้ใช้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายเวลาอันมีค่าที่ได้เสียไปแล้ว และเสียดายเงินทองที่ต้องจ่ายสำหรับเป็นค่าพาหนะไปเรียน น่าจะถึงเวลาอันสมควรแล้วที่เราจะต้องคิดวางหลักการการศึกษาของสตรีให้เหมาะสมกับลักษณะตามที่ธรรมชาติอำนวย"

พ.ศ. 2480 ขยายโรงเรียนสตรีการช่างออกไปเกือบทุกจังหวัด

---

¹ ประเชิญ คุรุไพศาล, แนวทางการศึกษาและอาชีพคหกรรมศาสตร์ (สมุทรปราการ: ชนิษฐการพิมพ์, 2524), หน้า 83-85.

พ.ศ.2481 เปิดโรงเรียนช่างเย็บเสื้อผ้า วัดหงษ์รัตนาราม เมื่อ พ.ศ. 2498 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรีชนบุรี และปี พ.ศ.2516 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาชนบุรี

พ.ศ.2482 ได้แยกโรงเรียนสตรีบ้านทวายออกเป็น 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสตรีบ้านทวาย และโรงเรียนการช่างสตรีบ้านทวาย

พ.ศ.2482 เปิดโรงเรียนช่างทอวัดสามพระยา และย้ายมาอยู่ที่อาคารเรียนเดิมของโรงเรียนพาณิชย์การวัดเทวราชกุญชร ปี พ.ศ.2485 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรีโชติเวช ยกเป็นวิทยาลัยโชติเวช เมื่อ ปี 2517 สอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกคหกรรมศาสตร์

พ.ศ.2485 เปลี่ยนชื่อโรงเรียนสตรีการช่างบ้านทวายเป็นโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ หลักสูตรการสอนของโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ ต่อมากลายเป็นแม่แบบของโรงเรียนการช่างสตรีส่วนภูมิภาค สอนวิชาชีพต่าง ๆ รวมกันคือ การตัดเย็บผ้า การประกอบอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้สด และดอกไม้แห้ง การปักและการถัก การเย็บด้วยมือ การประดิษฐ์เครื่องเล่น และการช่างเบ็ดเตล็ด เช่น งานดอกไม้ใบตอง

พ.ศ.2486 เปิดโรงเรียนเสาวภา เปิดสอน การช่างสตรีระดับอาชีวศึกษา ตอนต้นและอาชีวศึกษาตอนปลาย เมื่อปี 2490 ปัจจุบันสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมอาชีวศึกษา ได้รับการกระทบกระเทือนจากผลของสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนทุกประเภทได้รับภัยจากสงครามเป็นอย่างหนัก โรงเรียนอาชีวศึกษาบางแห่งต้องยุบเลิกไปเพราะไม่มีนักเรียน หลังสงครามสิ้นสุดลง ปรากฏว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นต้น ซึ่งมุ่งให้เป็นการฝึกอาชีพไม่มีผู้นิยมเรียน จึงต้องปรับปรุงหลักสูตรใหม่ และหาวิธีการเรียนใหม่ ๆ เพื่อที่จะชักจูงให้เด็กนิยมเรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนช่างเย็บผ้า และโรงเรียนช่างทอผ้า เป็นโรงเรียนการช่างสตรีหมด ยกเว้นโรงเรียนช่างทอผ้าที่โพธารามแห่งเดียว เหตุที่โรงเรียนช่างทอผ้าต้องสลายตัวไป เพราะประชาชนหันไปสนใจสินค้าผ้าที่มาจากต่างประเทศแทน

พ.ศ.2490 กรมอาชีวศึกษาได้อบรมครูช่างทอผ้าให้เป็นครูช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และอบรมครูช่างทอไหม่วัตถุเป็นครูสอนวิชาการช่างสตรี ในขณะที่เดียวกันได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษาขึ้นหลายสาขา รวมทั้งสาขาการช่างสตรีด้วย

พ.ศ.2497 กรมอาชีวศึกษาร่วมกับ Mutual Security Agency ได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคขึ้น มีการสอนวิชาเกษตรศาสตร์ รับนักเรียนปีที่ 4 ของโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษา นักเรียนที่จบจากอาชีวศึกษาชั้นสูง และนักเรียนที่สำเร็จประกาศนียบัตรครูประถมศึกษา เรือนจากโรงเรียนการเรือนพระนคร

หลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 แผนก คือ

1. แผนกผ้าและการตัดเย็บ

2. แผนกอาหารและโภชนาการ

เมื่อจบหลักสูตร 2 ปีแล้ว ผู้ที่ประสงค์จะเรียนต่อวิชาครู ต้องเรียนอีกหนึ่งปี พ.ศ.2503 แผนการศึกษาชาติไม่รับรองครูที่ไม่มีวุฒิปริญญา เพื่อจะสอนในระดับประถมศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนสำเร็จอาชีวศึกษามีคร เป็นครูไม่ได้ นักเรียนการช่างสตรี จึงลดจำนวนลงทันที

พ.ศ.2506 มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรโรงเรียนการช่างสตรีใหม่ โดยได้รับความช่วยเหลือค้ำชูจากผู้เชี่ยวชาญจากองค์การ USOM และองค์การ UNICEF ในด้านอุปกรณ์ เครื่องใช้ โดยได้ทดลองใช้หลักสูตรใหม่ 35 แห่งในจำนวนโรงเรียนการช่างสตรี 74 แห่ง

พ.ศ.2518 มีการแก้ไขหลักสูตรโรงเรียนการช่างสตรีในและนอกโครงการเข้า เป็นหลักสูตรเดียวกัน

พ.ศ.2518 มีการสอนคหกรรมศาสตร์ระดับปริญญาที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ประวัติและความเป็นมาของวิทยาเขตคานคหกรรมศาสตร์

วิทยาเขตชุมพร เขตอุดมศักดิ์¹ เดิมชื่อ "โรงเรียนการช่างตัดเสื้อวัดสุทัศน์" ตั้งอยู่ที่บริเวณวัดสุทัศน์ เทพราราม ถนนตีทอง กรุงเทพฯ เริ่มเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2476 ตามคำสั่งกระทรวงธรรมการที่ 50/4206 ลงวันที่ 5

¹วิทยาเขตชุมพร เขตอุดมศักดิ์, "ประวัติวิทยาเขตชุมพร เขตอุดมศักดิ์," คู่มือนักศึกษา 2525 (กรุงเทพฯ: โรเนียว), หน้า 2 - 3.

กรกฎาคม พ.ศ.2476 ในตอนเปิดทำการสอน เริ่มแรกนั้นได้จัดหลักสูตรไว้ 2 ประเภท
คือ

1. ประเภทประถมศึกษาอาชีพช่างเย็บ รับผู้จบการศึกษาชั้นประถม
ปีที่ 4 เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี สำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรช่างเย็บเสื้อผ้า

2. ประเภทช่างตัดเสื้อมัธยม รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 3
(ม.3 เดิม) เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี สำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรมัธยมช่างตัดเสื้อ
ต่อมา พ.ศ.2481 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเปลี่ยน
ชื่อประถมศึกษาช่างเย็บ เป็นอาชีวศึกษาขั้นต้น หลักสูตร 2 ปี และช่างตัดเสื้อมัธยม เป็น
อาชีวศึกษาชั้นปลาย หลักสูตร 3 ปี พ.ศ.2486 กระทรวงศึกษาได้ขยายหลักสูตรให้
สูงขึ้น โดยเปิดอาชีวศึกษาชั้นสูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง และต่อมาในปี 2498 โรงเรียนได้
ยุบอาชีวศึกษาขั้นต้น คงเหลือแต่ อาชีวศึกษาชั้นกลาง และอาชีวศึกษาชั้นสูง

พ.ศ.2503 ได้มีประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ
จึงได้เปลี่ยนหลักสูตรของโรงเรียนใหม่ ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติดังนี้

1. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สายอาชีพ รับผู้สำเร็จชั้นประถมปีที่ 7
เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี สำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้น สายอาชีพ
แผนกช่างตัดเสื้อ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ รับผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี สำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
สายอาชีพ แผนกช่างตัดเสื้อ

พ.ศ.2504 โรงเรียนได้ย้ายจากที่ตั้งเดิม (วัดสุทัศน์) มาตั้งใหม่ที่ ถนน
นครสวรรค์ อำเภอดุสิต โดยเปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนช่างตัดเสื้อวัดสุทัศน์ เป็น
โรงเรียนช่างตัดเสื้อพระนคร ได้ทำการเปิดอาคารเรียนหลังใหม่ เมื่อวันที่ 25
ธันวาคม พ.ศ.2504 แต่เดิมโรงเรียนรับนักเรียนชายเข้าเรียน ต่อมา เมื่อ พ.ศ.
2507 โรงเรียนได้รับนักเรียนหญิงเข้าเรียนด้วย เป็นแบบสหศึกษา

พ.ศ.2513 โรงเรียนได้ขยายระดับการศึกษาให้สูงขึ้น โดยได้เปิดสอน
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แผนกช่างตัดเสื้อชั้น หลักสูตร 2 ปี
รับนักเรียนที่สำเร็จจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

พ.ศ.2514 โรงเรียนได้รับการยกฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการขึ้น เป็น

วิทยาลัย ได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนช่างตัดเสื้อผ้าพระนคร เป็น วิทยาลัยชุมชนพระเชตุ
 อุดมศักดิ์ ตามพระนามของเสด็จกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งบริเวณที่ตั้งวิทยาลัย
 เคยเป็นวังของพระองค์ท่านมาก่อนเพื่อเป็นสิริมงคล

พ.ศ.2515 วิทยาลัยได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรครูมัธยมชั้น หลักสูตร
 1 ปี รับผิดชอบสำเร็จชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทุกแผนก เขาเรียน

พ.ศ.2516 วิทยาลัยได้ขยับเคาะระดับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น และได้เปิด
 สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คือแผนกออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

พ.ศ.2519 วิทยาลัยได้เปลี่ยนสังกัดขึ้นอยู่กับวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
 อาชีวศึกษา และได้เปลี่ยนชื่อสถานศึกษา จัดตั้งเป็นวิทยาเขต เมื่อวันที่ 27 กันยายน
 2520 โดยเรียกชื่อว่า วิทยาเขตชุมชนพระเชตุอุดมศักดิ์

ความมุ่งหมายของวิทยาเขตชุมชนพระเชตุอุดมศักดิ์¹

1. เพื่อผลิตนักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และ ปม.ทางคาน
 คหกรรมศาสตร์

2. มุ่งให้นักศึกษามีความรู้พอที่จะไปประกอบอาชีพได้
3. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถศึกษาในระดับสูงขึ้น
4. เพื่อให้สามารถให้บริการอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษาให้ตรงกับความต้องการของสังคม
6. เพื่อให้นักศึกษามีสหวิทยาการในวิชาชีพของตน
7. ให้บริการสังคม

วิทยาเขตโชติเวช²

วิทยาเขตโชติเวช ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2481 โดยโอนกิจการจากโรงเรียน

¹วิทยาเขตชุมชนพระเชตุอุดมศักดิ์, "ความมุ่งหมายของวิทยาเขตชุมชนพระเชตุ
 อุดมศักดิ์" (กรุงเทพฯ: โรเนียว), หน้า 1.

²วิทยาเขตโชติเวช, "ประวัติความเป็นมาของวิทยาเขตโชติเวช,"
 คู่มือนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2525 (กรุงเทพฯ: โรเนียว), หน้า 1-2.

ช่างทอวัดโบสถ์ เปิดสอนเฉพาะวิชาการทอผ้า ปีรุ่งขึ้นโรงเรียนได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนช่างทอวัดสามพระยา เพราะได้ย้ายมาทำการสอนที่โรงเรียนพิชยการสามพระยา (เดิม) และโอนมาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ.2485 ได้ย้ายมาทำการสอนที่โรงเรียนพิชยการวัดเทวราชกุญชร จนกระทั่งปัจจุบัน

พ.ศ.2490 โรงเรียนได้เปิดสอนวิชาการช่างสตรี แผนกช่างเย็บผ้า หลักสูตร 2 ปี ขึ้นอีกแผนกหนึ่งและได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "โรงเรียนการช่างสตรี โชติเวช"

พ.ศ.2492 โรงเรียนได้ขยายการสอนโดยเปิดแผนกการช่างสตรี ชั้นกลาง รับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ 3 (ม.3) เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี และปี พ.ศ.2495 ก็ได้เปิดสอนประโยคอาชีวชั้นสูงรับนักศึกษาที่จบชั้นมัธยมปีที่ 6 (ม.6) เข้าเรียนหลักสูตร 3 ปี

พ.ศ.2501 กรมอาชีวศึกษามีนโยบายให้โรงเรียน เลิกรับนักศึกษา เข้าเรียนประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น คงรับแต่ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายและประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง

พ.ศ.2504 มีการเปลี่ยนแปลงชั้น เรียนใหม่ทั้งสองระดับ เป็นประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.1-3) และประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.4-6) สายอาชีพ

พ.ศ.2506 มีการขยายอาคาร เรียน เพิ่มขึ้นที่ฝั่ง เทวราชกุญชร

พ.ศ.2511 นางสาวลย์ วุฒิชัยลิต อาจารย์ใหญ่กรมเกษียณ นางลำควน จันทินิจ ได้ย้ายมาเป็นอาจารย์ใหญ่แทน และเป็นผู้อำนวยการของวิทยาเขต ในปัจจุบัน

พ.ศ.2517 ทางโรงเรียนได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัย ชื่อว่า "วิทยาลัย โชติเวช" และได้ขยายการสอนขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตร 2 ปี

พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดตั้ง วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา ซึ่งมีฐานะ เป็นกรม วิทยาลัยโชติเวชก็ได้โอนกิจการจาก กรมอาชีวศึกษา มา เป็น วิทยาเขต โชติ เวช สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ความมุ่งหมายของวิชาเขตโชติเวช¹

1. เพื่อให้ นักศึกษามี ความรู้ ความสามารถ ทั้งด้าน ทฤษฎี และ ปฏิบัติ เพียงพอ เพื่อนำไป ประกอบอาชีพ อย่างมี ประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ นักศึกษามี ความรู้ ความสามารถ ไปศึกษา ต่อ ระดับ สูงขึ้น
3. เพื่อ ปลุกฝัง ให้ นักศึกษามี ความรัก และ สรัทธา ใน วิชา ที่ พยายาม
4. เพื่อให้ นักศึกษามี ความสามารถ คิด แปลง และ มีความ คิทธิริ เริ่ม ใน งาน
5. เพื่อให้ นักศึกษามี กิจนิสัย ที่ ดี ใน การ ทำงาน
6. เพื่อให้ บริการ แก่ สังคม ใน งาน คหกรรม ศาสตร์

วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ²

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บรรดาประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้พยายามทุกวิถีทางที่จะกอบกู้ และสร้างเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในประเทศของตนเอง หลายประเทศ และเกือบทุกประเทศมหาอำนาจ สร้างอำนาจทางเศรษฐกิจโดยเพิ่มผลผลิตของอุตสาหกรรม ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม แต่เข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ในกลุ่มประเทศพันธมิตร ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมแล้ว นับว่าประเทศไทยเราไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่มั่นคงนัก

องค์การส่งเสริมความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา หรือ MIA.S. ซึ่งมี มร. ออสติน เอฟ. เฟลเกิล (Mr. Austin F. Flegel) เป็นผู้อำนวยการส่งเสริมความมั่นคงร่วมกัน ได้ทำความตกลงกับประเทศไทย ที่จะส่งเสริมด้านการอาชีวศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ วิชาเขตโชติเวช, "ความมุ่งหมายของวิชาเขตโชติเวช" กรุงเทพฯ: โรเนียว, 2525), หน้า 1.

² วิชาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ, "ประวัติความเป็นมาวิทยาเขตเทคนิค-กรุงเทพฯ," วันสถาปนาวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ ครบรอบ 72 ปี 2525 (กรุงเทพฯ: วิชาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ, 2525), หน้า 8-9.

ของชาติไทยยิ่งขึ้น ตามนโยบายของรัฐบาลและพิจารณาเห็นว่า ควรจัดตั้งวิทยาลัย-
เทคนิคในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแห่งหนึ่งในสมัยนั้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะให้
เยาวชนของชาติไทย ได้มีโอกาสฝึกฝนอบรมวิชาชีพอย่างกว้างขวาง และในวิชาชีพ
บางแขนงที่จะเปิดสอน ควรจะขยายมาตรฐานการศึกษาให้สูงกว่าที่เป็นอยู่

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี
เห็นชอบด้วย

ในปีงบประมาณ 2495 รัฐบาลได้อนุมัติเงิน 3,961,450 บาท เพื่อ
จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคขึ้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระทรวงการคลังได้อนุมัติให้ใช้ที่ดิน
ราชพัสดุ ตำบลทุ่งมหาเมฆ ในเนื้อที่ 128 ไร่ เพื่อใช้ในการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิค
มีการแต่งตั้งคณะกรรมการก่อสร้างอาคารของวิทยาลัยขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย
กรรมการ 7 ท่าน มีอธิบดีกรมโยธาเทศบาลเป็นประธานกรรมการ

ฯพณฯ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้กระทำพิธี
วางศิลาฤกษ์ตั้งอำนวยการวิทยาลัยเทคนิค เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2495

ความมุ่งหมายของวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ¹

1. ผลิตนักศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์ที่มีความสามารถไปประกอบ
อาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป
2. เพื่อให้นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
3. ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและการทำงาน
4. ให้บริการแก่สังคมตามต้องการ
5. ผลิตตำรา เอกสาร และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันกับ
ความเจริญก้าวหน้า โดยมุ่งใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

-----

¹ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

วิทยาเขตพระนครใต้

เดิมเป็นโรงเรียนสามัญ ชื่อ "โรงเรียนสตรีบ้านทะเลวาย" ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2474 และไต่ย้ายนักเรียนหญิงของโรงเรียนวัดสุทธิวรารามมาเรียนรวมด้วย โดยรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ต่อมาในปี พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการได้แยกการสอนแผนกสามัญศึกษา และแผนกวิสามัญการช่างสตรีออกจากกัน โดยแบ่งสถานที่ส่วนหนึ่งของโรงเรียนการช่างสตรีบ้านทะเลวาย จัดตั้งเป็นโรงเรียนสามัญขึ้น ให้ชื่อว่า "โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย" ส่วนโรงเรียนการช่างสตรีบ้านทะเลวาย สอนแต่แผนกวิชาสามัญการช่างสตรี โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้" เมื่อมีการยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2516 เปลี่ยนชื่อชื่อว่า "วิทยาลัยอาชีวศึกษา พระนครใต้" ปัจจุบันนี้เป็น "วิทยาเขตพระนครใต้" ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ความมุ่งหมายของวิทยาเขตพระนครใต้²

1. ผลลัพธ์สำเร็จการศึกษาคานคหกรรมศาสตร์ ระดับ ปวช. และ ปวส. โดยมุ่งใหญ่เรียนมีความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. ปลูกฝังให้นักศึกษา มีระเบียบวินัย มีกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน

3. พัฒนาตำรา อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอนให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ

4. ปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

5. ใ้พบิถาวรแก่สังคม

¹วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา, "แนะนำสถาบันคหกรรมศาสตร์ วิทยาเขตพระนครใต้ 2521," (กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ), หน้า 1.

²วิทยาเขตพระนครใต้, คู่มือการสอนวิชาโภชนาการ 1 (กรุงเทพฯ: โรเนียว, 2525), หน้า 2.

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

การศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งเพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนในอนาคต ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ¹ แต่เป็นการลงทุนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นก่อนที่จะลงทุนจึงต้องเลือกว่าการศึกษาในระดับใดมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การลงทุนในการศึกษาระดับต่าง ๆ ได้รับประโยชน์ไม่เท่ากัน² บางระดับลงทุนน้อย แต่ประโยชน์ที่ได้รับมีผลต่อสังคมเป็นอย่างมาก บางระดับลงทุนมากแต่ประโยชน์ที่ได้รับส่วนมากเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล จึงมีผู้สนใจที่จะศึกษาค้นทุนการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายรายหัวในการผลิตในระดับใดเท่าใด การที่จะคิดคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวทางการศึกษาก็ควรจะศึกษาความหมายและประเภทของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ซึ่งได้มีผู้ให้แนวความคิดไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

เอ อาร์ คาแมท (A.R. Kamat) ได้ให้ความหมายของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาว่า หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่ลงทุนไปเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาใช้จ่าย (Institutional Cost) และค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นักเรียนใช้จ่าย (Student Cost)

ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่สถาบันการศึกษาจ่ายไปเพื่อการให้การศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายด้านค่าเงินการ (Operating Cost) และค่าใช้จ่ายด้านลงทุน (Capital Cost)

ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นักเรียนใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่ากิจกรรมต่าง ๆ และค่าเสียโอกาสในการทำงาน (Opportunity Cost)³

¹เทียนฉาย กิระนันท์, ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 27.

²Mark Blaug, The Rate of Return to Investment in Education in Thailand, (Bangkok: National Education Council, 1971), p.146.

³A.R.Kamat, Two Studies in Education (India: Gokhale Institute of Politics and Economics, 1968), p.77.

ริชาร์ด เพิร์ลแมน (Richard Perlman) กล่าวว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาประกอบด้วย ค่าใช้จ่าย 2 อย่าง คือ

1. ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายหรือลงทุนไปจริงเพื่อการศึกษา แบ่งเป็น

1.1 ค่าใช้จ่ายทางตรงของสังคม (Social Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่สังคมลงทุนให้กับการศึกษา ได้แก่ ค่าจ้างครู ค่าอุปกรณ์ ค่าที่ดิน ค่าอาหาร ทางสถาบันการศึกษาอาจได้รับจัดสรรเงินจากเงินงบประมาณ เงินภาษี หรือเงินบริจาคอื่น ๆ

1.2 ค่าใช้จ่ายทางตรงส่วนตัว (Private Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่แต่ละคนลงทุนเพื่อที่จะได้รับการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์ การเรียนและอื่น ๆ

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่มองเสียรายได้ไม่เชิงเสียไป เนื่องจากการที่บุคคลใช้เวลาไปเรียนหนังสือแทนที่จะไปทำงาน จึงทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ เรียกว่าค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)¹

มาร์ติน โอ โดโนฮิว (Martin O' Donoghue) กล่าวว่า การลงทุนทางการศึกษาเป็นทั้งการลงทุนทางสังคม (Social Investment) และการลงทุนส่วนตัวของบุคคล (Personal Investment) ส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษานั้นประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายจากหักเรียนแต่ละคน และค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณ เป็นต้น และค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Cost) ได้แก่ ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)²

¹ Richard Perlman, The Economic of Education: Conceptual Problem and Policy Issues, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), pp. 13-15.

² Martin O' Donoghue, Economic Dimension in Education (Chicago: Aldine Atherton Ltd., 1972), p.76.

จากความหมายของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ลงทุนไปทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วย 2 อย่าง คือ ค่าใช้จ่ายทางตรง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายสถาบันกับ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และค่าใช้จ่ายทางอ้อม ได้แก่ ค่าเสียโอกาส

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องของ

การวิจัยของต่างประเทศ

ปีคริสต์ศักราช 1955 แมรี เอ็ม กรอฟอร์ด (Marry M. Grawford) ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นักศึกษาใช้ในมหาวิทยาลัยอินเดียนา ระหว่างปีการศึกษา 1954-1952 ปรากฏว่า นักศึกษาที่เป็นโสดเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พัก ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าอาหาร มากกว่านักศึกษาที่มีครอบครัวแล้ว ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน¹

ทอมมู เลสเตอร์ บี เฮอร์ลิโฮ (Lester B. Herihy) ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่คิดจากค่าใช้จ่ายดำเนินการของโรงเรียนระหว่างปีการศึกษา 1955-1956 โดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายรายหัวของโรงเรียนกับขนาดของเมืองที่ตั้ง ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายของนักเรียนที่อยู่ในเมืองที่มีประชากร 2500 ถึง 10,000 คน ประมาณ 5,747.75 บาท (277 เหรียญ) เมืองที่มีประชากร 10,000 คน มีค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 5,478 บาท (264 เหรียญ) เมืองที่มีประชากร 25,000 ถึง 100,000 คน มีค่าใช้จ่ายรายหัว ประมาณ 5,702.25 บาท (275 เหรียญ) เมืองที่มีประชากร 100,000

¹Marry M. Grawford, Student Spending at Indiana University 1951-1952, Bulletin of the School of Education Indiana University, 71 (December 1955), pp. 3-82. อ้างถึงใน บุญจา ชนะวิวัฒน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพณิชยการ กรมอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ ๓ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 17.

ถึง 1,000,000 คน ประมาณ 6,059 บาท (292 เหรียญ)¹

ในปี คริสตศักราช 1967 กระทรวงศึกษาธิการประเทศญี่ปุ่น ศึกษาค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ทั้งค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนและค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายให้กับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา ประมาณคนละ 759.45 บาท (36.6 เหรียญ) 966.95 บาท (46.6 เหรียญ) และ 2,336.45 บาท (112.6 เหรียญ) ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายให้กับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา ประมาณคนละ 2,517.25 บาท (121.1 เหรียญ) 2,579.25 บาท (124.3 เหรียญ) และ 9,411.3 บาท (164.4 เหรียญ) ตามลำดับ²

ในปีเดียวกันนี้ เจนิพลา แอลเลส และคณะ (Jenippla Alles and Others) ศึกษาค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศซีลอน ระหว่างปีคริสตศักราช 1952 ถึง 1964 ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในปี 1952, 1956, 1960, 1962 และ 1964 ประมาณ 76.2, 77.0, 99.6, 114.7 และ 125.7 รูปี ตามลำดับ³

ซีโอดอร์ คัมปลิว ชูลทซ์ (Theodore W. Schultz) ศึกษาค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่รายได้ที่ทองเสียไป (Earning Foregone) ของนักเรียนระดับต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปีคริสตศักราช 1967 ปรากฏว่าระดับประถมศึกษา ซึ่ง

¹ Lester B. Herihy and Joel Williams, Current Expenditure per Pupil in Public School Systems: Large Cities, 1955-1956 (Washington: U.S. Department of Health, 1957), pp.5-7.

² Ministry of Education, National Surveys of Educational Expenditure in Japan (Tokyo: Ministry of Education, 1967), p.39.

³ Jenippla Alles and Others, Financing and Cost of the First and Second Level Education in Cylon, 1952-1964 (Cylon: Divison of Secondary Education, Ministry of Education, 1967). (Mimeographed).

ใช้เวลาเรียน 8 ปี ค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 5810 บาท (280 เหรียญ) รายได้¹ที่เสียไปเท่ากับศูนย์ ระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาเรียน 4 ปี ค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 111,786 บาท (568 เหรียญ) รายได้¹ที่เสียไป 17,679 บาท (852 เหรียญ) ระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยใช้เวลาเรียน 4 ปี ค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 28,074.75 บาท (1353 เหรียญ) รายได้¹ที่เสียไป 40,400.25 บาท (1947 เหรียญ)¹

คริสตศักราช 1976 ริชาร์ด ดี. นูนัน (Richard D. Noonan) ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยจำแนกนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับการศึกษาของมารดา และตำแหน่งหน้าที่ทางการงานของบิดา คือ กลุ่มที่ 1 มารดามีการศึกษาระดับสูง บิดามีตำแหน่งการงานสูง กลุ่มที่ 2 มารดามีการศึกษาระดับสูง บิดามีตำแหน่งการงานต่ำ กลุ่มที่ 3 มารดามีการศึกษาระดับต่ำ บิดามีตำแหน่งการงานสูง และกลุ่มที่ 4 มารดามีการศึกษาระดับต่ำ บิดามีตำแหน่งการงานต่ำ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่มีมารดามีการศึกษาระดับสูง และบิดามีตำแหน่งการงานสูง มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และค่าใช้จ่ายรายหัวเฉลี่ยของนักเรียนสูงสุด²

การวิจัยของประเทศไทย

ค่าใช้จ่ายรายหัวระดับประถมศึกษา

การลงทุนของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประถมศึกษาในระหว่างปี พุทธศักราช 2499 ถึง 2515 นี้ ทางสมาคมการพัฒนาการแห่งประเทศไทยได้ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่าในปีพุทธศักราช 2499, 2505,

¹ Theodore W. Schultz, The Economic Value of Education, (New York: and London: Columbia University Press, 1967), pp.28-30.

² Richard D. Noonan, School Resources, Social Class, and Student Achievement No.5, (Stockholm: Ordfront, 1976), pp.52-63.

2510 และ 2515 มีค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 225, 270, 312 และ 590 บาท ตามลำดับ¹

ปีพุทธศักราช 2505 ยูเนสโก (Unesco) ศึกษาค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับต่าง ๆ ของประเทศ ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายรายหัวที่สถบันการศึกษาจ่ายในระดับประถมศึกษา ประมาณ 232 บาท ระดับมัธยมศึกษาประมาณ 998 บาท ระดับอาชีวศึกษา ประมาณ 1,135 บาท ระดับฝึกหัดครูประมาณ 2,176 บาท ระดับมหาวิทยาลัย 7036 บาท² และในปี 2512 มีรายงานของยูเนสโก ศึกษาค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียนระดับต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย รวม 9 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ อินเดียน กัมพูชา มาเลเซีย ปากีสถาน ลาว ลังกา พม่า ปรากฏว่าระดับประถมศึกษา สิงคโปร์มีค่าใช้จ่ายรายหัวสูงสุด คือ 1245 บาท (60 เหรียญ) อินเดีย มีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำสุด คือ 135 บาท (6.5 เหรียญ) ส่วนไทย 270 บาท (13.1 เหรียญ) ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 5 ในระดับมัธยมศึกษา กัมพูชามีค่าใช้จ่ายรายหัวสูงสุด 2303.25 บาท (111.1 เหรียญ) อินเดียมีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำสุด คือ 269.75 บาท (13 เหรียญ) ไทยมีค่าใช้จ่ายรายหัวอยู่ในอันดับที่ 5 คือ 1245 บาท (60 เหรียญ) ระดับอุดมศึกษา มาเลเซียมีค่าใช้จ่ายรายหัวสูงสุด คือ 23,779.50 บาท (1,146 เหรียญ) ปากีสถาน มีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำสุด คือ 1224.25 บาท (59 เหรียญ) ส่วนไทยมีค่าใช้จ่ายรายหัว 4814 บาท (232 เหรียญ) อยู่ในอันดับที่ 4³

ต่อมาปีพุทธศักราช 2515 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวเพื่อการศึกษาที่รัฐบาลลงทุนไปในระหว่างปี 2510 ถึง 2515

¹สมาคมการพัฒนาการแห่งประเทศไทย, ศูนย์ศึกษา, (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ม.ค.-ก.ย.2515), หน้า 36.

²Unesco Regional Office for Education in Asia. Long Term Projections for Education in Thailand, (Bangkok: The Office, 1965), p.52.

ปรากฏว่า ระดับประถมศึกษามีค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 471 บาท เมื่อจำแนกตามที่ตั้งถิ่นที่อยู่ตามที่ได้รับผิดชอบได้ว่า ระดับประถมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีค่าใช้จ่าย 471 บาท ในสังกัดของเทศบาล มีค่าใช้จ่าย 899 บาท และในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดประมาณ 425 บาท ระดับมัธยมศึกษาประมาณ 1,604 บาท ระดับอาชีวศึกษาประมาณ 3,487 บาท ระดับฝึกหัดครู ประมาณ 4,379 บาท และระดับอุดมศึกษา ประมาณ 13,019 บาท¹ แต่ต่อมาในปีพุทธศักราช 2517 ทางสำนักงานทำวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนประถมศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามภาคทางภูมิศาสตร์ของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าระหว่างปี 2512 ถึง 2515 ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนทั้งประเทศ โดยคิดเฉพาะจากงบดำเนินการ เท่ากับ 403.70, 452.77, 451.60 และ 520.47 บาท ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายแต่ละภาคกับค่าใช้จ่ายทั้งประเทศได้ว่า มีเพียงกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่มีค่าใช้จ่ายรายหัวสูงกว่าตลอดปี 2512 ถึง 2515 คือเท่ากับ 497.98, 532.80, 555.83 และ 621.13 บาท ตามลำดับ ส่วนภาคอื่น ๆ นั้นมีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำกว่า²

ค่าใช้จ่ายรายหัวระดับอื่น ๆ

ปี พุทธศักราช 2507 อุดม วัชรวิสุทธิ ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญในประเทศไทย ใดแบ่งโรงเรียนออกเป็น 4 เขต คือ เหนือ ใต้ กลาง และอีสาน และแยกโรงเรียนรัฐบาลกับราษฎร์ ปรากฏว่า

¹รังสรรค์ ชนะพรพันธ์, เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 215.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคาร สถานที่ และครู, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2519), หน้า 42.

ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ประมาณ 275.04 บาท ของ
โรงเรียนราษฎร์ ประมาณ 732.10 บาท เมื่อศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวแต่ละเขต
นั้น เขตกลางมีค่าใช้จ่ายสูงสุด รองลงมาคือเขตเหนือ เขตใต้ และเขตอีสาน¹

ต่อมาปีพุทธศักราช 2504 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียน โดยพิจารณาจากเงินงบประมาณ
ที่แต่ละกรมในกระทรวงศึกษาธิการได้รับระหว่างปี 2503 ถึง 2507 ปรากฏว่า
ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนสังกัดกรมฝึกหัดครูสูงสุดประมาณ 3,316 บาท
รองลงมาคือ กรมอาชีวศึกษา กรมวิสามัญศึกษา ประมาณ 2,118 บาท และ 1,273
บาท ส่วนกรมสามัญศึกษามีค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำสุด ประมาณ 271 บาท²

ในปีเดียวกัน สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ศึกษาค่าใช้จ่าย
รายหัวส่วนตัวของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายรายหัวของ
นักศึกษาโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมการศึกษา ประมาณ 4,464 บาท ค่าใช้จ่ายรายหัว
ตลอดจนหลักสูตร ประมาณ 17,856 บาท เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายรายหัว
ระหว่างสถาบันการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ
ประมาณ 6,148 บาท วิทยาลัยการศึกษามีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือ 3,267 บาท
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่า นักศึกษาชายมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาหญิง คือ
นักศึกษาชายมีค่าใช้จ่าย 4,554 บาท นักศึกษาหญิงมีค่าใช้จ่าย 4,365 บาท เมื่อ
เปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา พบว่านักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งมีค่าใช้จ่ายมากกว่านักศึกษา
ชั้นปีที่สี่ คือนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งมีค่าใช้จ่าย 4,608 บาท นักศึกษาชั้นปีที่สี่ มีค่าใช้จ่าย
4,302 บาท เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างเพศและปีการศึกษา พบว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ อุกุม วัชรวิสุตถิณี, "การสำรวจค่าใช้จ่ายปานกลางในการจัดการศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมวิสามัญศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508), บทคัดย่อ.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กองแผนงาน, การวิเคราะห์งบประมาณ 5 ปี
ของกระทรวงศึกษาธิการ 2503-2507, (พระนคร: 2508), หน้า 82-84.

นักศึกษาชายชั้นปีที่หนึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงสุด คือ 4,734 บาท รองลงมาคือนักศึกษาหญิงชั้นปีที่หนึ่ง ประมาณ 4,473 บาท และนักศึกษาหญิงชั้นปีที่สี่มีค่าใช้จ่ายต่ำสุดคือ 4,239 บาท¹

ปีพุทธศักราช 2517 ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์ ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนิสิตประมาณ 11,990 บาท ถ้าไม่รวมค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่ากิจกรรม ค่าใช้จ่ายรายหัวของนิสิต ประมาณ 11,890 บาท ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนิสิตชาย 6,822 บาท นิสิตหญิงประมาณ 6,427 บาท²

ปีพุทธศักราช 2519 บุหงา ชนะวิวัฒน์ ศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพาณิชยการ กรมอาชีวศึกษา ปรากฏว่า นักศึกษาพาณิชยการมีค่าใช้จ่ายรายหัวที่สถาบันการศึกษาจ่ายให้ 1,936 บาท ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวประมาณ 6,078 บาท เมื่อไม่เสียค่าที่พัก ถ้าต้องเสียค่าที่พัก มีค่าใช้จ่ายรายหัวประมาณ 7,244 บาท เมื่อแยกตามวุฒิที่เรียนได้ว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาชายมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ต่างสถาบันมีค่าใช้จ่ายไม่แตกต่างกัน³

ในปีเดียวกัน สุภรณ์ ชัยนิธิกรรณ ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของ

¹หน่วยงานวิจัยการศึกษา, สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา, (พระนคร: หน่วยงานวิจัยการศึกษา, 2515), หน้า 11.

²ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์, รายงานการสำรวจและวิจัยค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (พระนคร: เอกสารหมายเลข 8 หน่วยงานวิจัยสถาบัน ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 45.

³บุหงา ชนะวิวัฒน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพาณิชยการกรมอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), บทคัดย่อ.

นักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายต่อภาคเรียนของนักศึกษาระดับ
ที่ห้า 3,677.76 บาท ระดับที่สี่ 3,078 บาท ระดับที่สาม 3,002.27 บาท เมื่อ
เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างระดับต่าง ๆ ใ้เห็นว่าค่าใช้จ่ายของระดับห้ามากกว่าระดับ
สี่ และสาม ส่วนระดับสี่ไม่แตกต่างจากระดับสาม เมื่อศึกษาตามภูมิลำดับเนาใ้ว่า
นักศึกษาอยู่ต่างจังหวัดเสียค่าใช้จ่าย 3,481 บาท ต่อภาคเรียน ส่วนนักศึกษาที่อยู่
กรุงเทพฯ เสียค่าใช้จ่าย 3,033 บาท เมื่อศึกษาแยกตามเพศใ้ว่านักศึกษาชาย
เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3,581.45 บาท นักศึกษาหญิงประมาณ 2,924.06 บาท¹

ปี พ.ศ.2521 รุ่งทิพย์ เหล่าคำ ใ้ทำการศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัว
ของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ย
ปีละ 911.245 บาท²

จากการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีใ้ทำการวิจัยหาค่าใช้จ่าย
รายหัวในระดับต่าง ๆ ทั้งค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาใ้ และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของ
ผู้เรียนเอง ซึ่งผลการวิจัยย่อมมีประโยชน์ต่อการศึกษาในแขนงและระดับการศึกษา
นั้น ๆ

ดังนั้น การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังและค่าใช้จ่ายส่วนตัว
ของนักศึกษาคหกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งยังไม่มีใ้ใ้ทำการวิจัยมาก่อนจะก่อ
ใ้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในสาขาวิชานี้มาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สุภรณ์ ธีรนิธิกรรณ, "ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพ
มหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), บทคัดย่อ.

²รุ่งทิพย์ เหล่าคำ, "ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอ
ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), บทคัดย่อ.